

N:o 70.

Ank. till Riksd. kansli den 11 maj 1905, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner dels med förslag till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet m. m., dels om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till lag i syfte att arbetsgifvare- och arbetareorganisationer må förklararas vara juridiska personer m. m.

Lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft till utskottet hänvisade dels tvenne likalydande, inom Första Kammaren under n:o 14 af herrar friherre *J. Alströmer*, *K. H. Falk*, friherre *N. A. A. Trolle*, *A. G. Andersson*, *C. T. af Ekenstam*, *O. Björklund*, *E. Hägglund* och *P. O. Liedberg* samt inom Andra Kammaren under n:o 124 af herrar *Å. H. Hammarskjöld*, *E. A. Lindblad*, *H. Andersson* i Västra Nöbbelöf, *C. R. Höök*, *O. F. Trapp*, *H. Hallin*, *K. L. Johansson* i Stora Mellby, *I. E. G. Svensson* i Skyllberg, *S. O. Nylander*, *P. Nilsson* i Bonarp, *G. Odquist* och *J. Johanson* i Valared väckta motioner, dels ock en inom sistnämnda kammare under n:o 127 af herr *E. Räf* väckt motion.

Förstnämnda båda motioner äro af följande lydelse:

»I en den 10 maj 1899 till Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, hvarigenom den rättsliga ställning, hvil-

ken kunde pröfvas böra tillkomma annan förening än sådan, som hade ekonomisk verksamhet till sin uppgift, måtte lämpligen regleras.

I anledning däraf hade Kungl. Maj:t genom bref den 29 november 1901 uppdragit åt en kommitté att utarbета förslag till lagbestämmelser angående bland annat den rättsliga ställning, som kunde pröfvas böra tillkomma annan förening än sådan, som hade ekonomisk verksamhet till sin uppgift.

Den 21 december 1903 afgaf kommittén förslag till

1:o) lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet;

2:o) lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen;

3:o) lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken;

4:o) lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig pre-skription och om årsstämming den 4 mars 1862;

äfvensom till andra lagbestämmelser, som här icke komma i betraktande.

Då vi icke hafva skäl antaga, att under innevarande riksdag kungl. proposition i ämnet skall framkomma, men särskildt på grund af de allt oftare förekommande förhandlingarna emellan arbetsgifvareorganisationer, å ena och arbetareorganisationer, å andra sidan, angående deras ömse-sidiga intressen det syns oss af synnerlig vikt att snarast möjligt få förhållandena så ordnade, att bindande aftal emellan dylika organisationer kan träffas, hafva vi ansett oss böra redan nu framlägga förslag i ämnet.

Emot kommitténs ofvan angifna lagförslag hafva vi icke haft någon hufvudsaklig anmärkning att framställa.

Från de motiv, som kommittén framlagt, anhålla vi att här få anföra:

»Det allmänt kända och ofta uttalade behovet af en rättslig reglering för jämväl ideella föreningar har i hufvudsak sin grund i de svårigheter, som hittills ej sällan uppstått, då en dylik förening velat träda i rättsförhållanden till utom densamma stående personer. Huruvida föreningar för ideella syften utgöra själfständiga rättspersonligheter och alltså äga förmåga att, såsom uttrycket i vårt lands lagstiftning lyder, förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstolar och andra myndigheter söka, kära och svara, har utgjort en omtvistad fråga. Såsom Riksdagen i sist omförmälda skrifvelse vidare anført, torde man, medan ännu föreningsväsendet så godt som fullständigt saknade rättslig

reglering, i allmänhet icke hafva ifrågasatt annat, än att förening, i hvilken personer sammanslutit sig för ett gemensamt förnuftigt syfte, utgjorde en juridisk person med den rättsliga kapacitet, som i brist på lagstadganden borde anses enligt sakens natur tillkomma densamma. Men efter det genom lagen den 28 juni 1895 bestämmelser meddelats angående registrering af vissa ekonomiska föreningar och de med sådan åtgärd förbundna rättsverkningar, hade såväl hos domstolarna som bland allmänheten tvekan gjort sig gällande, huruvida den omständigheten, att rättskapacitet uttryckligt tillerkänts de registrerade föreningarna, finge anses innebära, att andra föreningar vore därifrån uteslutna.» — — — — —

»Om än stadgarna i lagen angående registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet funnits i åtskilliga hänseenden icke böra vinna tillämpning på föreningar med ideellt syfte, har dock kommittén i hufvudsak lagt berörda lag till grund för sitt förslag till lagstiftning angående föreningar af sistnämnda art.» — — — — —

»Enligt kommitténs förslag skall, liksom beträffande ekonomiska föreningar är stadgadt, ett villkor för registrering af ideell förening vara, att föreningen utsett styrelse. De personer, hvilka äga att företråda ideella föreningar, hafva emellertid hittills icke alltid betecknats såsom utgörande styrelser för desamma, utan ofta utöfvat sin verksamhet under andra benämningar, t. ex. förvaltningsutskott, kommitté, kurator, äldste, råd, ålderman, förtroendeman. Med föreliggande förslag afses icke någon förändring häri, utan skall det fortfarande stå hvarje förening fritt att för sina representanter använda den benämning, föreningen finner lämpligast. Bestämmelsen, att styrelse skall vara utsedd, innebär endast, att någon eller några personer skola hafva fått sig tillagd den enligt 14 § i förslaget styrelsen tillkommande befogenheten att företråda föreningen. Där est en förening skall kunna erkännas såsom ett själfständigt rättssubjekt, får det icke råda någon tvekan om, hvem som i förhållande till allmänheten äger att uppträda å föreningens vägnar, underteckna skriftliga afhandlingar för föreningen samt kära och svara för densamma.»

»Af de föreningar, som afse vårdande af yrkesangelägenheter, erfordra de s. k. fackföreningarna särskildt omnämmande. Dessa, som icke falla under 1895 års lag, måste räknas till icke ekonomiska föreningar samt sålunda kunna registreras och erhålla rättspersonlighet i enlighet med kommitténs förslag.»

I 2:dra §:ns 2:dra moment i »förslag till lag om registrerade för-

eningar för annan än ekonomisk verksamhet» hafva vi ansett lämpligt med ingången förbindelse jämställa sådan åtgärd, som kan föranleda fordrings- eller ersättningsanspråk.

Med hänvisning i öfrigt till kommitténs motivering hemställa vi,

att Riksdagen ville besluta att antaga följande:

Lag

om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet.

1 §.

Förening, som fullföljer ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt, vetenskapligt, konstnärligt eller sällskapligt syfte eller afser vårdande af yrkesangelägenheter eller eljest icke har ekonomisk verksamhet till sin uppgift, må, där stadgar blifvit antagna och styrelse utsedd, kunna, i enlighet med hvad här nedan sägs, varda registrerad.

Medlem af föreningen må vara enskild man eller sådan samfällighet, inrättning eller stiftelse, som kan förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol eller annan myndighet söka, kära och svara.

Är ej i stadgarna annorlunda bestämdt, medför medlemskap i föreningen ej rätt till andel i föreningens tillgångar.

2 §.

Innan förening blifvit registrerad, kan den ej förvärfva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Ingås förbindelse eller vidtages eljest åtgärd, som kan föranleda fordrings- eller ersättningsanspråk å förenings vägnar, innan den blifvit registrerad, vare de, som ingått förbindelsen eller vidtagit åtgärden, ansvariga därför en för alla och alla för en.

3 §.

Ansökning om förenings registrering skall göras af styrelsens ordförande.

Sådan ansökning skall innehålla uppgift å styrelseledamöternas namn, nationalitet och hemvist samt å den eller dem af styrelsens ledamöter, som äro berättigade att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås, och vara åtföljd af två till riktigheten styrkta exemplar af föreningens stadgar jämte bevis, huru stadgarna tillkommit.

4 §.

Förenings stadgar skola angifva:

- 1) föreningens benämning;
- 2) föreningens ändamål;
- 3) den ort, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) villkoren för inträde i föreningen;
- 5) afgifterna till föreningen, där sådana skola förekomma;
- 6) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;
- 7) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;
- 8) tiden för räkenskapsafslutning;
- 9) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;
- 10) huru kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom;
- 11) huru i händelse af föreningens upplösning med behållna tillgångar skall förfaras.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, att medlemmarna personligen ansvara för föreningens förbindelser.

5 §.

Förenings benämning skall vara så affattad, att föreningen därigenom tydligt skiljer sig från andra kända föreningar.

6 §.

Medlem af förening äger att när som helst efter skriftlig anmälan hos styrelsen eller dess ordförande utträda ur föreningen.

Ej må medlem uteslutas ur föreningen annorledes, än stadgarna angifva.

7 §.

Medlem, som utträder, eller uteslutes ur förening, är ändock skyldig att för löpande året betala årsavgift. Har den, som utträder ur förenin-

gen, särskildt utfäst sig att erlægga afgifter under viss tid, är han af den utfästelse bunden. Innehålla stadgarna i fråga om skyldighet att erlægga afgifter lindrigare bestämmelser, lände det till efter rättelse.

Afider medlem, vare stärbhusdelägarne icke ansvariga för hans afgifter till föreningen.

8 §.

Är ej annat i stadgarna bestämdt, gälle:

att enhvar af föreningens medlemmar äger att å sammanträde deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem därvid äger en röst;

att medlem icke är berättigad att sin rösträtt å annan öfverlåta;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas;

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet; och

att beslut om ändring af stadgarna eller om föreningens upplösning icke är giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom, eller beslutet fattats å ordinarie sammanträde och minst tre fjärdedelar af de röstande biträdt detsamma.

Öfver beslut, som fattas å sammanträde, skall genom styrelsens försorg föras protokoll.

9 §.

Ej må någon för egen del eller såsom ombud för annan deltaga i afgörande af sådan föreningens angelägenhet, hvori hans enskilda rätt är mot föreningens stridande; och må förty ledamot af styrelsen ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, ej heller i val af revisor.

10 §.

Beslut om ändring af stadgarna skall registreras. Styrelsens ordförande skall härom ofördröjligen göra ansökning.

Vid ansökningen skola, i två exemplar, fogas handlingar, som utvisa, att ändringen i föreskrifven ordning tillkommit.

11 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla föreningens medlemmar till extra sammanträde.

12 §.

Underlåter styrelsen eller den eljest vederbör att i föreskrifven ordning kalla föreningens medlemmar till sammanträde, då sådant enligt stadgarna skall hållas, och bestämma ej stadgarna, huru i sådant fall skall förfaras, har magistrat eller kronofogde i orten att, på anmälan af föreningsmedlem, ofördröjligen utlysa sammanträde.

13 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller föreningens stadgar, äge vid talans förlust söka rättelse i beslutet genom stämning å föreningen inom två månader från beslutets dag.

14 §.

Föreningen företrädes af styrelsen, som kan bestå af en eller flere personer. Består styrelsen af endast en person, har han att fullgöra hvad enligt denna lag åligger styrelsens ordförande.

Ledamot af styrelsen skall vara i Sverige bosatt svensk eller norsk undersåte, där ej Konungen för viss förening medgifver undantag.

Där ej i stadgarna blifvit annorlunda bestämdt, må styrelseledamot, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å sammanträde från uppdraget skiljas.

Ändring i styrelsens sammansättning eller i fråga om befogenhet att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås, skall af styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering.

15 §.

Angående styrelseledamots befogenhet att för föreningen mottaga stämning är stadgadt i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende

gäller äga tillämpning, jämväl då annat offentlig myndighets bud skall delgifvas föreningen.

Vill styrelsen eller ledamot däraf klandra beslut, som fattats å sammanträde, eller eljest kära till föreningen, delgifve stämningen föreningens revisor eller, där flere revisorer äro utsedda, någon af dem; och åligge den, som erhållit del af stämningen, att ofördröjligen kalla föreningens medlemmar till sammanträde för val af ombud att i den tvist föra föreningens talan.

16 §.

Skriftlig afhandling, som för förening ingås, skall undertecknas å dess vägnar och med utsättande af dess benämning samt med tillägg af orden »förening för annan än ekonomisk verksamhet»; och skola de, som sålunda ingå afhandlingen, jämväl underskrifva sina namn.

Är afhandling, som för föreningen ingås, ej behörigen underskrifven å dess vägnar, svare de, som afhandlingen underskrifvit, för hvad sålunda slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

17 §.

Styrelsen må ej utan särskildt, af föreningen erhållet bemyndigande afyttra eller med inteckning för gäld belasta föreningens fasta egendom.

Annan inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda föreningen vare utan verkan mot enhvar, som ej visas hafva om den inskränkning ägt kännedom.

18 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är i stadgarna bestämdt, den mening, om hvilken vid sammanträdet de fleste röstande förenat sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörandet af fråga, hvori hans enskilda rätt är mot föreningens stridande.

19 §.

Styrelsen åligge att vid fullgörandet af sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som meddelas af föreningen och ej strida mot lag eller föreningens stadgar.

20 §.

Öfver förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning.

21 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas af en eller flere revisorer. Öfver granskningen skall afgifvas utlåtande.

Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å sammanträde skiljas från uppdraget.

Hvad i 19 § är stadgadt om styrelse skall äga motsvarande tillämpning å revisorer.

22 §.

Revisor skall äga ständig tillgång till föreningens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af honom begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Revisorerna äge kalla föreningens medlemmar till extra sammanträde, när de finna omständigheterna det påfordra.

23 §.

Revisorernas utlåtande skall framläggas å sammanträde. Fråga om beviljande af ansvarsfrihet för styrelsen för den tid, utlåtandet omfattar, må kunna uppskjutas till afgörande vid nytt sammanträde.

Varder talan å förvaltningen under den tid, utlåtandet omfattar, ej anställd inom ett år, från det utlåtandet å sammanträde framlades, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit beviljad.

Utan hinder däraf att ansvarsfrihet beviljats, äge föreningen att inom två år, från det utlåtandet å sammanträde framlades, i afseende å förvaltningen anställa talan mot styrelseledamot, som visas hafva vid redogörelse för förvaltningen mot bättre vetande meddelat oriktig uppgift, där denna kan antagas hafva inverkat å beslut om ansvarsfrihet.

24 §.

Hafva revisorer i sitt utlåtande mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik upp-

gift, som styrelsen vid redogörelse för förvaltningen meddelat, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, föreningen ansvariga för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en. Ej må dock talan härom anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas utlåtande framlades å sammanträde.

25 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, som börjar inom två år, från det revisorernas utlåtande framlades å sammanträde, äge konkursboet att anställa klander å förvaltningen för den tid, utlåtandet afser, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, äfvensom att mot revisorerna föra sådan talan, som i 24 § sägs.

Talan enligt denna paragraf skall anhängiggöras inom en månad från inställedagen eller, där tiden för talans anställande af föreningen, efter ty ofvan är sagdt, då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

26 §.

Finnes förenings verksamhet strida mot lag eller sedlighet eller det i föreningens stadgar angifna syfte, äge rätten att på yrkande af allmän åklagare eller föreningsmedlem förklara föreningen upplöst; och förordne rätten i sådant fall en eller flere likvidatorer att verkställa föreningens likvidation.

27 §.

Saknar förening till registret anmäld, behörig styrelse, äge föreningsmedlem eller borgenär hos rätten eller domaren göra ansökning om föreningens upplösning. Kungörelse härom med uppgift om tiden, när ansökningen kommer att af rätten prövas, skall af rätten eller domaren utfärdas och minst tre månader före nämnda tid införas i allmänna tidningarna, så ock i ortstidning, genom hvilken kallelse till sammanträde skall bringas till föreningsmedlemmarnas kännedom. Rätten eller domaren äge ock, där så äskas, förordna en eller flere gode män att emellertid såsom likvidatorer företräda föreningen. Styrkes på utsatta tiden, att anmärkta förhållandet fortfar, förklare rätten föreningen upplöst och förordne en eller flere likvidatorer att verkställa dess likvidation.

28 §.

Om rättens beslut, hvarigenom föreningen förklarats upplöst, så ock om förordnande, som enligt 26 eller 27 § meddelats, skall underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

29 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, skall föreningen anses upplöst den dag, då dess konkursansökning ingafs till rätten eller domaren, eller, i anledning af borgenärs ansökning om konkurs, offentlig stämning utfärdades. Underrättelse om den offentliga stämningen skall, samtidigt med kungörelsen därom, genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

30 §.

Under konkursen företrädes föreningen såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där föreningen vid konkursens början var upplöst, af likvidatorerna; dock må ny styrelse eller nya likvidatorer kunna under konkursens fortgång i behörig ordning utses.

31 §.

Upplöses förening af annan anledning än i 26, 27 eller 29 §§ sägs, skall likvidation verkställas af styrelsens ledamöter såsom likvidatorer, där ej, till följd af stadgarnas bestämmelse eller föreningens beslut, en eller flere särskilda likvidatorer utses. Uppdraget att vara likvidator anses gälla, intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst kunna af föreningen återkallas.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla upplösning, hvarom i denna paragraf sägs, med uppgift å dem, som äga verkställa likvidationen och underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås. Afgår likvidator eller utses ny sådan eller sker förändring i fråga om befogenhet att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås, skall ock därom anmälan för registrering ofördröjligen göras.

32 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämming å föreningens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

33 §.

Om likvidatorers befogenhet att företräda förening och deras skyldigheter gälle i tillämpliga delar, hvad angående styrelse är stadgadt; dock äge likvidatorer att utan särskildt, af föreningen erhållet bemyndigande försälja fast egendom å offentlig auktion.

34 §.

Under likvidation skall skriftlig afhandling, som för förening ingås, underskrifvas på sätt i 16 § 1 mom. sägs med tillägg af orden »i likvidation».

Hvad i 16 § 2 mom. finnes föreskrifvet, skall äga motsvarande tillämpning under föreningens likvidation.

35 §.

Föreningens tillgångar må ej användas på det sätt, stadgarna med afseende å föreningens upplösning angifva, innan den i årsstämningen utsatta dag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald.

Då likvidationen afslutats, skola likvidatorerna ofördröjligen göra anmälan därom för registrering.

36 §.

Åtnöjes medlem ej med åtgärd, som under likvidationen vidtagits, skall han anhängiggöra sin talan hos domstol inom ett år från den dag, likvidationen afslutades. Försummas det, hafve han förlorat sin talan.

37 §.

Förening vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt stadgarna har sitt säte.

Innehålla stadgarna föreskrift, att tvister mellan föreningen och styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem skola hänskutas till afgörande af en eller flere skiljemän, äge den föreskrift samma verkan, som skiljeaftal tillkommer, och gälle om påkallande af föreskriftens tillämpning, hvad om stämning i denna lag finnes stadgad.

38 §.

Öfverträda styrelseledamöter, likvidatorer eller föreningsmedlemmar denna lag eller föreningens stadgar, svare de för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

39 §.

Hos Konungens befallningshafvande skall föras föreningsregister för inskrifning af de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas.

40 §.

Anmälan till registret skall hos Konungens befallningshafvande i det län, inom hvilket styrelsen skall hafva sitt säte, göras skriftligen, med uttryckligt tillkännagifvande, att föreningen icke har ekonomisk verksamhet till sin uppgift, och vara åtföljd af stadgade afgifter för registreringen.

Anmälningsskrifter med härtill hörande handlingar skola, särskildt för hvarje förening, förvaras såsom bilagor till registret.

41 §.

Har den anmälände icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för hvarje särskildt fall stadgade, eller pröfvas förenings stadgar eller beslut, som för registrering anmäles, strida mot bestämmelserna i denna eller annan lag eller icke hafva i föreskrifven ordning tillkommit, skall registrering vägras.

Vägras registrering, skall Konungens befallningshafvande ofördröjligen hålla sökanden tillhanda eller, om han uppgifvit fullständig adress,

till honom med allmänna posten öfversända skriftlig underrättelse om beslutet med skälen därför.

Är sökanden med beslutet missnöjd, äge han, att vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag däröfver anföra besvär hos Konungen.

42 §.

Beviljas förenings registrering, låte Konungens befallningshafvande i registret införa:

- 1) förenings benämning;
- 2) förenings ändamål;
- 3) den ort, där styrelsen har sitt säte;
- 4) styrelseledamöternas namn och hemvist;
- 5) hvilken eller hvilka bland styrelsesedamöterna äro berättigade att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås;
- 6) huru kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom.

Det ena exemplaret af stadgarna skall, försedt med bevis om registreringen, till sökanden återställas.

43 §.

Anmäles ändring i förhållande, hvarom inskrifning i registret skett, skall den, om registrering beviljas, anmärkas i registret.

Registreras ändring i förenings stadgar, skall ena exemplaret af det protokoll, som innehåller beslutet om ändringen, till sökanden återställas, försedt med bevis om registreringen.

Sker ändring i förenings benämning, skall ny fullständig inskrifning i registret göras.

Besluter förening, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till annat, har Konungens befallningshafvande, sedan beslutet härom registrerats, att afföra föreningen ur sitt register och, för förenings registrering i det senare länet, till Konungens befallningshafvande därstädes öfversända utdrag af registret med dithörande bilagor.

44 §.

Närmare föreskrifter om registrets förande och afgifterna för registreringen meddelas af Konungen.

45 §.

Menar någon, att en i registret verkställd inskrifning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphäfvande föras vid rådstufvurätten i den stad, där Konungens befallningshafnande har sitt säte.

46 §.

Har genom laga kraft ägande dom blifvit förklaradt, att en i registret gjord inskrifning ej bort ske, eller att något förhållande, hvarom inskrifning skett, ändrats eller upphört, skall, på begäran af någondera parten, anteckning därom göras i registret.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning om förenings konkurs eller jämlikt 26 eller 27 § beslutad upplösning, af öfverrätt förklaradt, att offentlig stämning ej bort utfärdas eller att upplösning ej skolat ske, skall anteckningen på därom gjord ansökning, ur registret afföras.

47 §.

Den, som i anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, där ej å förseelsen straff är utsatt i allmänna strafflagen.

48 §.

Åsidosättes föreskrift, som är meddelad i 10 § 1 mom., 14 § 4 mom., 31 § 2 mom., eller 35 § 2 mom., straffes den försumlige med böter från och med fem till och med tre hundra kronor.

49 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet af böterna, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

50 §.

Hvad i denna lag är föreskrifvet skall ej äga tillämpning å nationsföreningar vid rikets universitet eller å föreningar, hvilkas stadgar blifvit eller framdeles kunna varda af Konungen stadfästade.

51 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 jannari 1906 och äga tillämpning jämväl å då bestående föreningar; dock skola rättigheter och skyldigheter, som dessförinnan uppkommit, bedömas efter äldre lag.

Lag

om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

22 Kap.

14 §.

Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman; vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man, i sviklig afsikt, annan till oskäligen rättegång; straffes med böter.

23 Kap.

4 §.

Har aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, häfva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1906.

Lag

om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 15 § rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Är stämning tagen å bolag, förening eller annat samfund, eller å stiftelse eller annan sådan inrättning, varde stämningen delgifven den, som äger att företräda samfundet eller inrättningen, eller, där flere, hvar för sig eller gemensamt, äro därtill behörige, någon af dem. Huru stämning skall delgifvas, där styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening vill kära till bolaget eller föreningen, därom är särskildt stadgadt.

Är ej någon satt att företräda samfund, som stämmas skall, men finnes någon, som äger sammankalla dem, hvilka hafva att öfver samfundets angelägenheter besluta, skall stämningen honom delgifvas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1906.

Lag

om ändrad lydelse af 10 § i kungl. förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862.

Härigenom förordnas, att 10 § i kungl. förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Varda makar i äktenskapet skilda;
eller upplöses handelsbolag eller annat bolag, som, enligt hvad särskildt är stadgadt, allmänt kungjordt varit, eller registrerad förening;
eller varder myndig person under förmyndare ställd;
då må ock kallelse å okända borgenärer så sökas, som i 9 § sagdt är.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1906.»

Herr Räfs förevarande motion är af följande lydelse:

»Min vid förlidet års riksdag väckta motion om anhållan hos Kungl. Maj:t om förslag till lag, som bestämmer arbetsgifvare- och arbetsorganisationer som juridiska personer samt sättet för förhandlingars förande och tvisters afgörande mellan å ena sidan arbetareorganisationer och å andra sidan arbetsgifvare, blef på hemställan af lagutskottet af Riksdagen afslagen.

Den senare delen af min motion, som innebar, att tvister mellan arbetsgifvare och arbetare, sedan efter förda underhandlingar dem emellan det visat sig, att enighet ej kunnat uppnås, skulle hänskjutas till skiljenämnd, öfver hvars dom parterna sedermera icke skulle få klaga, förklarade sig 1904 års lagutskott ej kunna gilla. I stället förordade utskottet Kungl. Maj:ts vid 1903 års riksdag föreslagna princip, d. v. s. en möjlighet men ingen som helst juridisk skyldighet för de olika stridande parterna att söka träffa en öfverenskommelse, som, ifall den kom till stånd, utan något som helst juridiskt ansvar för parterna omedelbart därpå kunde behandlas efter deras godtfinnande och heder, där nämligen någon sådan var att påräkna.

Jag vågar lika vördsamt som bestämdt påstå, att denna lagutskottets uppfattning icke svarar emot den, som under de senare åren allt mera och mera gjort sig gällande i denna sak. Och jag är vidare viss om att, om ifrågavarande af utskottet gillade princip i den kungl. propositionen till 1903 års Riksdag återigen och i samma form komme för Riksdagens behandling, så skulle det med all sannolikhet visa sig, att majoriteten emot dess godkännande numera vore större än år 1903. Bevisen för riktigheten af denna min åsikt synas mig ligga i pressens och den allmänna meningens allt mer och mer i den riktningen utvecklade åsikt, att ömse parternas *godtycklighet* måste hejdas genom *förbindande* lagliga bestämmelser. Och under alla omständigheter är det bevisadt, att Riksdagens majoritet i denna punkt icke delar lagutskottets uppfattning år 1904.

Men vidare beder jag vördsamt få erinra om att min motion *icke* innehåller utskottets däri inlagda mening, nämligen att en mellan arbetsgivare och arbetare uppstånden tvist, hvori enighet ej kunde uppnås, »*ovillkorligen* skulle hänskjutas till skiljomen». En bland kardinalpunkterna i mitt förslag är lagliga skyldigheten om bestämmandet af en kortare eller längre *uppsägnings*tid mellan ömse parter. Och det lägger i ingen tidpunkt något hinder i vägen för ena eller andra parten att begagna sig af just denna uppsägningsrätt. Båda parterna hafva således rätt att på hvilken tidpunkt som helst begagna sig af å ena sidan vidare samarbete, förhandling och skiljedom eller å andra sidan definitiv uppsägning. Det skulle blifva här som i så många andra fall, att man har att välja på risker, nämligen i ena fallet den som medföljer en skiljedom och i andra fallet den som medföljer en uppsägning.

Jag skulle för öfrigt ej heller hafva något emot att öppna äfven ett tredje alternativ, nämligen rättighet att hänskjuta dylika tvister till vanlig rättslig behandling. Men min öfvertygelse är den, att detta åtminstone för närvarande skulle stöta på många svårigheter. Naturligtvis kommer dock efter de olika organisationernas bestämmande som juridiska personer i många fall verkliga arbetskontrakt att upprättas mellan de olika parterna. Och tvister rörande dessa kontrakt kunna domstolarna naturligtvis icke vägra behandla i vanlig ordning.

Jag anser mig emellertid härmed hafva visat, att ifrågavarande parter enligt min motion och uppfattning om saken ingalunda *ovillkorligen* måste hänvisa sina frågor, hvori enighet ej kunnat ernås, till skiljemän. Men hvad jag velat hafva till stånd är det, att parter, som först fritt uppgjort sina aftal och sedermera haft en af dem själfva bestämd lämplig tid för

behandling af alla möjliga förlikningsförslag i tvistefrågor dem emellan och ändå ej kunnat komma öfverens, ej böra lämnas rättslösa eller öfverlämnas att i ett lagbundet samhälle få fritt vidtaga lockoutens eller strejkens våldsåtgärder emot hvarandra och därmed möjligen mot hela samhället och staten. I stället bör en lag finnas, som säger, huru saken skall definitivt och bindande afgöras, ifall parterna icke föredraga att uppsäga allt vidare samarbete med hvarandra. Och att något för båda parterna i möjligaste måtto bindande i detta afseende måste komma till stånd, synes mig tillhöra de allra enklaste grundsatser för ett samhälles bevarande. I längden går det icke att på sätt som nu sker låta våldet få fira sina anarkistiska lekar. Denna laglösa lek har redan gjort nog mycken skada. »Land skall med lag byggas», men icke med lagar, »som inga lagar äro», som jag vågade karaktärisera 1903 års förslag.

Hvad däremot den förra delen af min motion, eller att de af mig åsyftade organisationerna borde bestämmas som juridiska personer, beträffar, så beder jag för det första få erinra om att denna fråga genom flera af de under året inträffade händelserna blifvit mera aktuell än någonsin förut. Vidare har det kommit till min kännedom, att liknande motion i alla händelser kommer att frambäras till årets Riksdag. Och som jag anser min motion innehålla grundsatser, som man icke utan skada kan förbigå, har jag velat låta den utöfva det inflytande på saken den möjligen förmår. Det kan ju också dröja ännu ganska länge, innan Kungl. Maj:t framlägger någon proposition om s. k. föreningslagar. Och slutligen bör det ej vara någon fara å färde, om årets Riksdag i saken i fråga antager något skrifvelseförslag till Kungl. Maj:t. Som bekant ha länsstyrelserna ingalunda varit eniga med den s. k. föreningskommitténs åsikter angående de här vidrörda organisationernas likställighet med t. ex. missionsföreningar eller andra rent ideella föreningar. Skulle Riksdagen nu fatta något beslut i af min motion vidrörda förhållanden, så kunde detta endast vara till ytterligare ledning för Kungl. Maj:t.

Angående skäl i öfrigt för och emot innehållet i min motion beder jag få hänvisa till Andra Kammarens diskussionsprotokoll n:o 37 för förlidet år.

Då jag ej finner någon anledning förändra motiveringen i min vid förra riksdagen väckta motion, beder jag med hänvisning till densamma härmed få föreslå,

att Riksdagen måtte anhålla, det Kungl. Maj:t i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af mig i denna motion angifna grunder täcktes utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag, som bestämmer:

a) arbetsgivare- och arbetareorganisationerna som juridiska personer, och

b) huru förhandlingar skola föras samt tvister afgöras mellan å ena sidan sådana arbetareorganisationer och å andra sidan arbetsgivare tillhörande eller icke tillhörande arbetsgivareorganisationer».

Såsom framgår af den uti ifrågavarande af herrar J. Alströmer med flera och H. Hammarskjöld med flera väckta motioner gifna framställning är däri framlagda lagförslag i allt väsentligt ett återgifvande af det förslag, som den 21 december 1903 afgifvits af en af Kungl. Maj:t med anledning af en riksdagsskrivelse den 10 maj 1899 tillsatt kommitté med uppdrag att utarbета förslag till lagbestämmelser angående bland annat den rättsliga ställning, som kunde prövas böra tillkomma annan förening än sådan, som hade ekonomisk verksamhet till sin uppgift. Framställningen är föranledd af motionärernas önskan att, med hänsyn till de allt oftare förekommande förhandlingarna mellan arbetsgivareorganisationer å ena sidan och arbetareorganisationer å den andra, så snart som möjligt få till stånd en lagstiftning, hvarigenom förhållandena så kunde ordnas, att bindande aftal mellan dylika organisationer kunde träffas.

Enligt hvad utskottet inhämtat, är ifrågavarande kommittéförslag för närvarande af Kungl. Maj:t öfverlämnadt i och för afgifvande af yttrande däröfver till åtskilliga myndigheter och har ännu icke undergått den granskning i högsta domstolen, som grundlagen föreskrifver, innan Konungen för Riksdagen må framställa någon lagfråga. Det synes utskottet, att sistnämnda granskning, särskildt hvad angår ett lagförslag af den vikt och omfattning som det här förevarande, borde hafva försiggått, innan frågan blir föremål för Riksdagens behandling, och utskottet anser detta så viktigt, att utskottet i ärendets nuvarande skick icke kan tillstyrka bifall till det i motionerna innefattade lagförslag.

Hvad sedan angår herr Räfs motion, har däri yrkats, att Kungl. Maj:t ville utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag, som bestämmer dels arbetsgivare- och arbetareorganisationerna som juridiska personer, och dels huru förhandlingar skola föras samt tvister afgöras mellan å ena sidan sådana arbetareorganisationer och å andra sidan arbetsgivare tillhörande eller icke tillhörande arbetsgivareorganisationer. Förstnämnda

fråga är redan upptagen till behandling i det kommittéförlag, hvarom ofvan varit tal, och hvilket efter verkställd granskning torde blifva Riksdagen förelagdt, hvarför någon framställning i detta afseende icke lärer erfordras. Den senare frågan åter är beroende af huru den förstnämnda afgöres, och då utskottet på anförda skäl funnit sig böra afstyrka denna, kan tydligen bifall till hvad motionären i andra punkten yrkat icke ifrågakomma.

Med stöd af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att herrar J. Alströmers med fleres och H. Hammar skjölds med fleres förevarande motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; och

b) att herr Råfs motion icke heller må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1905.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Herrar *Hedenstierna, F. Andersson, A. Olsson* och *Wiklund* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
